Yttrande över promemorian Bättre förutsättningar för uppföljning av Finsam-insatser (S2026/01304)

Remissinstans: Samordningsförbundet i Blekinge

Mottagare: Socialdepartementet (s.remissvar@regeringskansliet.se, s.sf@regeringskansliet.se)

Diarienummer: S2026/01304

Sammanfattning

Samordningsförbundet i Blekinge tillstyrker förslaget om en ny lag för behandling av personuppgifter vid uppföljning av rehabiliteringsinsatser, men understryker att ett nationellt individregister enbart utgör en del av den nödvändiga samlade kunskapsbildningen.

Förbundet vill särskilt lyfta fram samordningsförbundens roll som systemvärdar i det ägarlösa tjänstesystemet. Förbundets uppgift är att stödja parternas egen samverkansutveckling och bygga tillit mellan och inom organisationer och mellan nivåer – inte att bedriva myndighetsutövning, styra enskilda individinsatser eller frånta parterna deras gemensamma ansvar för det ägarlösa systemets utveckling.

Förbundet ser ett tydligt värde i kvantitativa data för att beskriva volymer, flöden och övergripande utfall, men en nationell uppföljning får inte begränsas till enbart statiska traditionella målstyrningsmått. Det är helt nödvändigt att systemet kompletteras med metoder som fångar parternas gemensamma lärande, mäter samverkanskvalitet och synliggör samverkansprogression i en processorienterad, stegvis utveckling.

Samordningsförbundet i Blekinge ställer sig i huvudsak bakom det remissvar som lämnas av Nationella nätverket för samordningsförbund (NNS) och utvecklar nedan sina synpunkter utifrån förbundets strategiska uppdrag.

Samordningsförbundet i Blekinge | C/o Region Blekinge, Att: Magnus von Schenck, Förbundschef, 371 81 Karlskrona | magnus@finsam-blekinge.se | www.finsam-blekinge.se| Org.nr: 222000–2451 | Bankgiro: 239–1407

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/85fe6a8b-b424-4196-882a-0e69a47165fd
visma sign
www.vismasign.com

Förbundets synpunkter och överväganden

1. Styrning, maktbalans och kunskapsägande

- **Förvaltning ska inte förväxlas med kunskapsägande:** Förbundet ser positivt på att det skapas ett rättsligt stöd för Försäkringskassan att behandla personuppgifter för den nationella uppföljningen av samordnade insatser. Förbundet avstyrker dock att ansvaret för principiella kunskapsfrågor lämnas oreglerat. Att Försäkringskassan har det tekniska och administrativa ansvaret för registret kan vara rimligt av praktiska skäl, men vi avråder bestämt från en ordning där myndigheten indirekt hamnar i en särställning som ensam uttolkare av det samlade kunskapsunderlaget. Vilka frågor som ska prioriteras och hur resultat tolkas måste beslutas i en gemensam, reglerad ordning. Den som förvaltar databasen får inte ges ett automatiskt tolkningsföreträde kring kunskapens innebörd.
- **Värnandet av personalens samverkan och parternas jämbördighet:** Samverkan i det ägarlösa tjänstesystemet bygger på fyra jämbördiga parter (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Regionen och Kommunerna). Förbundet vill särskilt värna att personalen hos såväl Försäkringskassan som övriga parter får agera i ett tryggt och jämbördigt samverkanslandskap där roller är tydliga och samsyn råder kring dessa. Enskilda medarbetare eller chefer ska inte ställas i svåra lojalitetskonflikter till följd av systemorsakade obalanser.
  Om tolkningsföreträdet lämnas oreglerat och Försäkringskassan i praktiken hamnar i en särställning som uttolkare, placeras myndigheten och dess personal i en ofrivillig rollkonflikt. Att samtidigt vara förvaltare av registerdata och huvudsaklig uttolkare av samverkansresultaten skapar en strukturell obalans som riskerar att skada tilliten vid de lokala samverkansborden. Förbundet lyfter detta med omsorg om alla parters medarbetare, då en reglerad, gemensam kunskapsstyrning i stället avlastar enskilda myndigheter och skyddar en operativ jämbördig samverkansmiljö som med stort uppgiftsfokus förmår rikta kraften på utveckling av det gemensamma erbjudandet till individen.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/85fe6a8b-b424-4196-882a-0e69a47165fd
visma sign
www.vismasign.com

2. Systemvärdskap och statens syn på målgruppen

- **Systemvärdskap framför individstyrning:** Blekinge tillämpar ett systemvärdskap där förbundet stöttar parternas strukturella utveckling snarare än att värdera hur enskilda insatser utformas av professionerna. Om uppföljningen avgränsas till det som är enkelt mätbart riskerar vi att missa de strukturella faktorer som forskningen visar är avgörande för en kostnadseffektiv och hållbar rehabilitering. **Förbundet vill resa en tydlig varning mot att uppföljningssystem utformas så att samordningsförbunden dras in i utvärdering och styrning av enskilda individinsatser. Om förbundens fokus förskjuts mot att påverka hur enskilda insatser utformas uppstår en olycklig rollförskjutning som riskerar att tränga ut professionernas beprövade erfarenhet och parternas myndighetsutövning – en nivå där förbundet utifrån sitt lagstadgade uppdrag inte hör hemma.** Det urholkar förbundens neutrala arena och fråntar parterna deras gemensamma ansvar för det ägarlösa systemets utveckling.
- **Tydlighet i den funktionella ansvarsfördelningen:** I samband med att uppföljningen utformas vill förbundet understryka vikten av att bevara den lagstadgade rollfördelningen – där parterna ansvarar för myndighetsutövning och enskilda insatser, medan förbundet ansvarar för den strukturövergripande samverkansarenan (7 § Finsam-lagen). Ett nationellt register för resultatuppföljning syftar till att ge kunskap om flöden, volymer och samverkansmönster. Om uppföljningen i stället tillåts fungera som ett indirekt styrmedel för vilka enskilda individer eller insatser som ska prioriteras, uppstår två strukturella utmaningar:
    1. **Gränsdragning mot parternas myndighetsutövning:** Eftersom samordningsförbund inte bedriver myndighetsutövning ligger ansvaret för individuella rättighets- och insatsbeslut helt hos de enskilda parterna. Uppföljningssystemet får inte utformas så att det i praktiken styr parternas operativa myndighetsutövning eller utvärderar enskilda handläggares beslut.
    2. **Säkring av förbundens kärnuppdrag:** Om resultat enbart mäts utifrån kortsiktiga kvantitativa utfall skapas en styrlogik som riskerar att leda till att systemet prioriterar individer närmare arbetsmarknaden. Det skulle i sin tur innebära att Finsams primära målgrupp – personer med komplexa och sammansatta behov – osynliggörs.
- Förbundet vill därför betona att registret strikt bör avgränsas till att utgöra ett *kunskapsunderlag för samverkansutveckling*, så att förbundets neutrala arena och parternas jämbördiga samverkansansvar värnas.
- **Systemiska blinda fläckar i framställningar:** Förbundet noterar en tät ström av lag- och regelförändringar inom parternas linjeorganisationer. När dessa analyseras i samordningsförbundets fyrpartssamverkan framgår det ofta att förändringarna får förödande konsekvenser för Finsams målgrupp – de 5–10 procent av befolkningen med de mest sammansatta behoven. I de framställningar som når förbundet framgår sällan hur föreslagna ändringar förväntas påverka målgruppens samlade situation i gränssnitten mellan parterna. Även om remisser skickas ut till enskilda myndigheter fångar traditionella partsinterna beredningsprocesser inte upp de samlade effekterna i gränssnitten.

Samordningsförbundet i Blekinge | C/o Region Blekinge, Att: Magnus von Schenck, Förbundschef, 371 81 Karlskrona | magnus@finsam-blekinge.se | www.finsam-blekinge.se| Org.nr: 222000–2451 | Bankgiro: 239–1407

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/85fe6a8b-b424-4196-882a-0e69a47165fd
visma sign
www.vismasign.com

Det är ohållbart att konsekvensanalyser av hur regel- och lagändringar slår mot samhällets mest utsatta inte får genomslag i hur myndigheter faktiskt styrs. Den rådande linjära sorteringslogiken – där varje myndighet optimerar sin egen avgränsade del – måste kompletteras med ett stärkt systemiskt synsätt. Först då skapas förutsättningar att se hela individen och nyttja parternas gemensamma kapacitet att utforma sammanhållna stödinsatser. Detta visar att Myndighetssverige står inför stora utmaningar med att förstå och värna helheten i det ägarlösa tjänstesystemet och de utsattas verklighet.

Samordningsförbundet i Blekinge | C/o Region Blekinge, Att: Magnus von Schenck, Förbundschef, 371 81 Karlskrona | magnus@finsam-blekinge.se | www.finsam-blekinge.se| Org.nr: 222000–2451 | Bankgiro: 239–1407

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/85fe6a8b-b424-4196-882a-0e69a47165fd
visma sign
www.vismasign.com

3. Forskningsbaserade mätmetoder och verklig samverkansförmåga

- **Kvantitativ uppföljning kräver kvalitativa och strukturella kompletteringar:** Målgruppen för samordnade insatser befinner sig idag extremt långt från arbetsmarknaden med komplexa och skiftande behov. Kvantitativa individdata över tid beskriver volymer och ingångar, bakgrund och utfall, men är inte konstruerade för att ensamt spegla en dynamisk verklighet. Om den nationella uppföljningen reduceras till enbart kvantitet missar man helheten i vad som faktiskt påverkar målgruppens situation och riskerar att belöna snabba, ytliga lösningar framför långsiktig rehabilitering.
- **Individdata förklarar inte samverkansförmåga:** Ett register kan visa om en individ har bytt försörjning, men det kan aldrig ge förklaringar till varför eller vilket mervärde själva samverkan har tillfört. Funktionell samverkan och hög tillit mellan myndigheter byggs i relationer och gemensamma strukturprocesser, inte i register. Aktuell forskning visar mycket tydligt att det är tilltron mellan organisationernas olika nivåer – från ledning till det operativa mötet – som avgör framgången i samordnad rehabilitering. Förbundets ansvar för lokal uppföljning (§ 7 Finsam-lagen) måste därför fortsatt omfatta kvalitativa metoder, samverkansmätningar och verksamhetsnära erfarenheter. Förbundet ser ett stort värde i ett samlat nationellt anslag för att utveckla och stödja den ambitionen.

Samordningsförbundet i Blekinge | C/o Region Blekinge, Att: Magnus von Schenck, Förbundschef, 371 81 Karlskrona | magnus@finsam-blekinge.se | www.finsam-blekinge.se| Org.nr: 222000–2451 | Bankgiro: 239–1407

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/85fe6a8b-b424-4196-882a-0e69a47165fd
visma sign
www.vismasign.com

4. Administration, dialog och statens omställningsförmåga

- **Minimerad administrativ överbyggnad:** Tidigare uppföljningssystem har präglats av en tungrodd administration. Det är svårförståeligt varför mycket av denna överbyggnad behölls när Uppföljning FINSAM infördes, trots att systemets innehåll förenklades kraftigt. Kommande system måste nagelfaras så att administrationen inte äter upp resurserna för själva samverkan.
- **Reell lyhördhet krävs:** Det krävs en helt annan lyhördhet under den kommande utvecklingsfasen. Förbundet har återkommande lämnat underlag kring centrala samverkanssystem, men kan konstatera att lokala och regionala erfarenheter från systemvärdskapet i alltför liten utsträckning får genomslag i färdiga lagförslag, regeringsuppdrag och utveckling av partsgemensamma system och arbetssätt. Om staten landar i att förbundens kunskap som systemvärdar är värdefull måste den börja användas för att utforma mer effektfull styrning. När det inte syns spår av det underlag som lämnats riskerar engagemanget för den gemensamma samverkan att falna över tid.
- **Från kvantitativ mätning till organisatorisk omställningsförmåga:** I Sverige är kvantitativa mätningar förhärskande, men data gör ingen nytta om organisationer saknar förmåga att identifiera de faktiska systembristerna. Nästa nödvändiga steg är ännu svårare – att förmå utveckla den egna myndighetens och det gemensamma ägarlösa tjänstesystemets styrning och kultur för att rätta till de identifierade bristerna. Samordningsförbunden visar vilken oerhörd skärpa som krävs när rådigheten är delad. Myndighetssverige står inför en stor styrningsutmaning där man saknar metoder för att nå effektiva lösningar. Förbundet instämmer därför kraftfullt i NNS förslag om en statlig utredning om lärande och utveckling. Det räcker inte att bygga en bättre termometer om man saknar förmågan att skruva på termostaten.

Beslut

Detta yttrande har beslutats av styrelsen för Samordningsförbundet i Blekinge den 28 september 2026.

Ingrid Hermansson

Ordförande, Samordningsförbundet i Blekinge

Samordningsförbundet i Blekinge | C/o Region Blekinge, Att: Magnus von Schenck, Förbundschef, 371 81 Karlskrona | magnus@finsam-blekinge.se | www.finsam-blekinge.se| Org.nr: 222000–2451 | Bankgiro: 239–1407

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/85fe6a8b-b424-4196-882a-0e69a47165fd
visma sign
www.vismasign.com

INGRID MARIANNE HERMANSSON
Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Finsam Blekinge
8bb3d8dc-5e41-4634-bc21-00b42ea7e9ff - 2026-10-17 12:18:43 UTC +03:00
BankID / Freja eID - 9d1da7ae-b78a-4a88-bb0e-43b4dc5d7830 - SE
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive